

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Національного університету «Одеська
політехніка» Міністерства освіти і науки
України за спеціальністю 281 «Публічне
управління та адміністрування»
доктору наук з державного управління,
професору
Колісніченко Н.М.

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента, доктора наук з державного управління, професора, завідувача кафедри публічного управління та регіоналістики Навчально-наукового інституту публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка» **Миколайчука Миколи Миколайовича** на дисертацію **Свічинського Віталія Сергійовича «Оцінювання якості та ефективності діяльності місцевих органів публічної влади»**, подану до захисту в разову спеціалізовану вчену раду Національного університету «Одеська політехніка» на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

1. Актуальність теми дисертації, зв'язок із науковими програмами, темами

Інтеграція України в європейський і світовий простір, що в умовах повномасштабного вторгнення росії в Україну може розглядатись як один із основних механізмів забезпечення її національної безпеки, вимагає вирішення завдань, що сприятимуть успішній реалізації цього стратегічного плану. Підвищення якості та ефективності публічного управління в цілому та результативності діяльності місцевих органів влади зокрема є одним з таких пріоритетних завдань, яке в тому числі може бути вирішене через удосконалення оцінювання їх діяльності з метою визначення ступеня їх надійності та спроможності до виконання пріоритетних завдань.

Оцінювання діяльності органів публічної влади є невід'ємним компонентом у дослідженнях із проблем управління територією, оскільки тільки в разі оцінювання дій акторів публічного поля управління можливе теоретичне

осмислення й емпіричне підтвердження їхньої результативності та ефективності. Особливої актуальності визначена проблема набуває для сучасної системи публічного управління, яка перебуває в умовах системних змін та у процесі адаптації своєї національної моделі публічного управління до сучасних політичних, соціальних і економічних викликів.

Оцінювання якості та ефективності необхідне як для органів публічної влади, так і для суспільства, так як надає змогу громадянському суспільству контролювати якість діяльності публічних інститутів, а керівникам органів влади потрібне для самоконтролю та удосконалення управлінського процесу.

Проте складність процесів оцінювання якості та ефективності діяльності органів публічної влади полягає в тому, що в Україні відсутні цілісна система визначених показників результатів діяльності суб'єктів у секторі публічного управління, загальноприйняті методики оцінювання та підхід до застосування систем оцінювання вироблених наддержавними інститутами чи в межах національних систем.

Дисертаційне дослідження виконувалось в межах науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська політехніка» за темою: «Реінжиніринг управлінських процесів та управлінські інновації в органах публічної влади на регіональному рівні в умовах децентралізації» (бюджетна, номер держреєстрації 0120U101245), де автором обґрунтовано необхідність та можливість вирішення проблемних питань з оцінки якості та ефективності діяльності місцевих органів публічної влади шляхом реінжинірингу, а саме: методології оцінювання ефективності, зокрема у сфері взаємодії з громадськістю, а також у сфері вдосконалення механізмів оцінки вказаної політики на місцевому рівні.

Актуальність дослідження оцінювання якості та ефективності саме місцевих органів публічної влади обумовлена тим, що саме управління на місцевому рівні забезпечує сталість соціально-економічного розвитку територій та рівень добробуту населення. Гостроту проблеми оцінювання ефективності роботи місцевої влади обумовлює не тільки наявність недоліків в існуючих методиках визначення оцінки ефективності, а й те, що посадовці тяжіють до формального досягнення показників, а не до підвищення ефективності своєї роботи.

Оцінювання ефективності діяльності органів місцевого самоврядування сьогодні існує як механізм збору інформації про основні результати розвитку деяких підсистем муніципального утворення, в той час як система оцінки ефективності повинна бути ланкою в ланцюзі процесу управління ефективністю. Відсутність інтегрального підходу щодо оцінювання якості та ефективності діяльності місцевих органів публічної влади на основі поєднання об'єктивних та суб'єктивних критеріїв ускладнює процес виявлення проблем та конструювання шляхів для їх подолання, тим паче в умовах війни.

Актуальність систематизації суб'єктів та об'єктів оцінювання, показників та технологій оцінювання, структурування загальної системи оцінювання результатів діяльності органів публічної влади обумовлюється також необхідністю їх адаптації до типових індикаторів оцінювання ефективності публічного управління, орієнтованих на принципи Good Governance, що демонструють якість функціонування інститутів публічного управління й ефективність діяльності влади, які використовуються у глобальних індексах. Проте в Україні ще й досі використовують мало інтегральних показників, тим більше з урахуванням суб'єктивних оцінок громадян у системі оцінювання ефективності управління.

Розроблення ключових вимірних показників системи оцінювання ефективності та результативності діяльності органів публічної влади щодо основних напрямів їх діяльності і відповідно до стратегічних цілей держави дозволить вчасно реагувати на сучасні виклики.

Наведене вище обумовило актуальність теми дисертаційної роботи, мету і завдання дослідження. Значущість представленої Свічинським В.С. дисертаційної роботи визначається інноваційним підходом, детальним і вичерпним розглядом питання оцінювання якості та ефективності діяльності місцевих органів публічної влади у кризових умовах.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Аналіз змісту дисертаційної роботи і наукових публікацій Свічинського В.С. дозволяє зробити висновок про те, що основні наукові положення, висновки і

рекомендації, сформульовані в дисертації, відповідають стандартам такого виду досліджень. Належний ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність забезпечені коректністю об'єкту та предмету дослідження та узгоджено з метою і завданнями наукового дослідження.

У вступі до дисертації обґрунтовано актуальність дослідження, сформульовано мету та завдання, визначено об'єкт, предмет роботи. Розкрито наукове та практичне значення дисертаційного дослідження.

Перший розділ присвячено аналізу теоретичних та методологічних засад дослідження якості та ефективності діяльності місцевих органів публічної влади та їх оцінювання, визначено та уточнено зміст основних понять у цій сфері. Проаналізовано систему критеріїв та показників оцінювання якості та ефективності діяльності органів публічної влади. В розділі розглянуто також зарубіжний досвід оцінювання якості та ефективності діяльності місцевих органів публічної влади, який може бути адаптований до українських реалій.

Розглянуто такі основні критерії оцінювання, як комплексність, багатофакторність, пріоритетність, регулярність та надійність, яка забезпечується використанням верифікованих методик (ISO 9001, CAF).

В *другому розділі* досліджено організаційно-правові умови та сучасний стан оцінювання якості та ефективності діяльності місцевих органів публічної влади в Україні. Проаналізовано нормативно-правове забезпечення процедур оцінювання якості та ефективності діяльності місцевих органів публічної влади, виявлено основні проблеми нормативно-правового та інституційного характеру, недоліки унормованих методичних рекомендацій самооцінювання, зовнішнього моніторингу й обмеженості доступних цифрових рішень, що використовуються. Виявлені в ході дослідницької наукової роботи прогалини у цій сфері узагальнено та запропоновано напрямки удосконалення нормативно-правової бази. Вивчення сучасного стану оцінювання якості та ефективності діяльності місцевих органів публічної влади в Україні дозволило виявити існуючі у цій сфері проблеми, проаналізувати їхні причини та запропонувати шляхи вирішення цих проблем.

Третій розділ присвячено розробці теоретичної моделі системи оцінювання якості та ефективності діяльності місцевих органів публічної влади на основі використання інформаційних технологій, надано рекомендації щодо поєднання внутрішнього та зовнішнього оцінювання через громадський моніторинг якості та ефективності діяльності місцевих органів публічної влади в сучасних умовах.

Доведено необхідність впровадження системи бенчмаркінгового рейтингового оцінювання місцевих органів публічної влади, удосконалення механізмів громадського контролю та інституціональної підтримки інститутів громадянського суспільства, розбудови системи кадрового забезпечення та підвищення кваліфікації через навчальні програми закладів вищої освіти. Зроблено акцент на необхідності нормативно-правового оновлення та вирішення етичних проблем у сфері цифрових рішень в управлінні.

На основі аналізу вітчизняних та міжнародних підходів до оцінювання розроблено тривекторну інтегральну модель внутрішнього та зовнішнього оцінювання якості та ефективності діяльності місцевих органів публічної влади, яка поєднує інструменти адміністративного оцінювання, громадської участі та цифрової аналітики, що дозволило сформуванню цілісного механізму забезпечення якості та ефективності діяльності органів місцевої влади, орієнтований на прозорість, підзвітність і безперервне вдосконалення.

Дисертаційне дослідження характеризується системним підходом, достатньою повнотою представлення матеріалу, чіткою аргументацією основних теоретичних положень та висновків.

Практичне впровадження результатів дисертаційного дослідження підтверджено відповідними довідками. Ознайомлення з текстом дисертації дозволяє визначити актуальність представленої автором досліджуваної проблематики в цілому, виокремлення ним найбільш важливих завдань у межах предмета проведеного дослідження, а також наявність новизни наукового доробку.

3. Наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна одержаних результатів зумовлена тим, що в дисертаційній роботі запропоновано науково обґрунтований авторський підхід до формування

системи показників, критеріїв та процедури оцінювання якості та ефективності діяльності місцевих органів публічної влади, який базується на застосуванні комплексного підходу, поєднанні внутрішнього та зовнішнього оцінювання державними та недержавними стейкхолдерами, зокрема:

вперше:

- запропоновано інтегральний підхід щодо оцінювання якості та ефективності діяльності місцевих органів публічної влади на основі поєднання об'єктивних та суб'єктивних критеріїв, держаних та недержавних суб'єктів оцінювання (с. 161-163);

- запропоновано методику комплексного оцінювання якості та ефективності діяльності місцевих органів публічної влади та модель взаємодії зовнішніх та внутрішніх суб'єктів оцінювання при її застосуванні (с. 165-185);

удосконалено:

- систему критеріїв, показників та процедури оцінювання якості та ефективності діяльності місцевих органів публічної влади на різних рівнях управління залежно від особливостей, умов і правового режиму територій (с. 145);

- застосування громадського моніторингу як одного із ключових складових системи зовнішнього оцінювання якості та ефективності діяльності місцевих органів публічної влади з точки зору споживачів управлінських послуг та форми залучення громадськості до управління місцевими справами (с. 113-121);

- використання сучасних інформаційних технологій у процесі оцінювання якості та ефективності діяльності місцевих органів публічної влади усіма заінтересованими сторонами (с. 150-161);

набули подальшого розвитку:

- процедури врахування результатів оцінювання в удосконаленні якості та ефективності діяльності місцевих органів публічної влади (с. 124-126);

- підходи щодо врахування результатів оцінювання якості та ефективності діяльності службовців у складі місцевих органів публічної влади для підвищення їх професійних компетентностей (с. 128-131);

- шляхи запровадження гуманізаційного концепту якості та ефективності розбудови належного врядування на місцевому рівні в кризових умовах залежно від оцінки роботи органу місцевої влади (с. 169-175).

Основні наукові положення, рекомендації дисертаційної роботи мають достатньо глибоке теоретичне, методичне та емпіричне обґрунтування.

Вірогідність отриманих результатів дослідження ґрунтується на теоретичному аналізі, узагальненні наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених та спеціальної наукової літератури з державного управління.

4. Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях

Основні положення та результати дисертаційного дослідження опубліковано у 9 працях, у тому числі: у 3 статтях, 2 з яких у наукових фахових виданнях України, 1 – у зарубіжному виданні; 4 публікаціях у збірниках матеріалів науково-комунікативних заходів, 2 аналітичних звітах за підсумками наукових досліджень.

Участь у науково-комунікативних заходах засвідчує ознайомлення наукової спільноти з результатами дисертаційного дослідження. Кількість опублікованих праць відповідає вимогам, що встановлені МОН України щодо дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

5. Значення роботи для науки, практики та суспільства

Наукове значення роботи Свічинського В.С. полягає в тому, що в дисертаційній роботі запропоновано новий концептуальний погляд на систему показників та критеріїв оцінювання якості та ефективності діяльності місцевих органів публічної влади з точки зору їх надійності, та запропоновано застосування комплексного підходу, який базується на поєднанні внутрішнього та зовнішнього оцінювання державними і недержавними стейкхолдерами, поєднанні об'єктивних та суб'єктивних критеріїв.

Практичне значення одержаних результатів обумовлюється системним, теоретико-прикладним характером дослідження і полягає у створенні теоретичних передумов для покращення оцінювання якості та ефективності діяльності місцевих органів публічної влади, яке відбувається на основі удосконалення критеріїв та

системи показників їх оцінювання і застосування відповідної методики. А також завдяки впровадженню системи громадського моніторингу та використання сучасних інформаційних технологій у процесі оцінювання.

6. Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

У результаті вивчення дисертаційної роботи порушень академічної доброчесності не було виявлено.

7. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Віддаючи належне здобуткам дослідження Свічинського В.С., разом із тим слід звернути увагу на деякі висновки і твердження, що викликають певні дискусії, недостатньо обґрунтовані положення, тощо.

1. Так, в роботі детально розглянуті сучасні підходи щодо визначення ефективності діяльності органів публічної влади (с. 33-68). Однак доцільно було б розглянути в роботі можливість визначення ефективності шляхом порівняння результатів діяльності органів публічної влади з потенційними можливостями територій.

2. У запропонованих автором результатах аналізу сучасного стану оцінювання якості та ефективності діяльності місцевих органів публічної влади в Україні згруповано основні виклики, які сьогодні доводиться долати місцевим органам публічної влади в Україні у сфері оцінювання їхньої діяльності (с. 135-136). Проте, на нашу думку, до них варто додати зміни соціально-економічного становища (потенціалу) громад внаслідок адміністративно-територіальних перетворень.

3. У дисертаційному дослідженні автором на с. 181 зазначається перелік основних інструментів оцінювання управлінських процесів. Також згадуються методи SWOT-аналізу, бенчмаркінгу, аналізу потреб населення та динаміки розвитку регіонів. Проте не зазначається? на яких етапах та в якій якості варто застосовувати такі методи.

Однак, усі зазначені зауваження жодною мірою не знижують загальної позитивної оцінки представленого дисертаційного дослідження. В роботі на високому науковому рівні розглянуто складні практичні управлінські проблеми, обумовлені темою дослідження, і висуваються цікаві наукові гіпотези та пропозиції.

8. Загальний висновок про відповідність роботи встановленим вимогам

Дисертаційна робота Свічинського Віталія Сергійовича «Оцінювання якості та ефективності діяльності місцевих органів публічної влади» є цілісним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що вирішує важливе науково-прикладне завдання, має теоретичну і практичну цінність у галузі публічного управління та адміністрування.

На підставі вищезазначеного можна констатувати, що дисертаційна робота Свічинського В.С. на тему: «Оцінювання якості та ефективності діяльності місцевих органів публічної влади» відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор – Свічинський Віталій Сергійович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний рецензент:

доктор наук з державного управління,
професор, завідувач кафедри публічного управління
та регіоналістики Навчально-наукового інституту
публічної служби та управління
Національного університету
«Одеська політехніка»

Микола МИКОЛАЙЧУК

«10» серпня 2025 року